

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: *Nécs Alajos*
Cím: *A légiók városa*

Forrás: *A Nép*

Bp.
(Hely)

1921. VI. 19
(Idő)

(Köt. v. füz.) (Oldal)

Osztályozás

Tárgy

902.6

Hely

Idő

"1921"

Személy

Helyszám

Közp. nyomt. XX. cs. 23. sz.

Székesfehérvári házinomda 1920

A légiók városa

Aquincum romjai között — Régi és rómaiak

— A NÉP tudóstírójától. —

Budapest, jun. 18.

Talán azért ásták ki romjaiból, hogy a könnyelmű pestieket a mulandóságra emlékeztessék. A régi Pannonia második legnagyobb városának összetört csontjai ott pihennek a lustán nyujtózó pilisi hegyek lábánál. A Duna, ez az örök vándor, csendes dudorászással halad el mellettük. Rómának örökkön hódító fiai, a szarmaták és a kvádok barbár népe ellen akarták megvédeni a fáradtságosan megművelt és meghódított Dunántúlt s mivel azok mindig a váci Dunaág kanvadaránál törtek be, leküldték ide a második legiót. Ez a légió itt is maradt néhány száz esztendeig. A velük jött és a katonaságból élő népség hamarosan jómódra vergődött, fakalibáikat szép kőházakkal cserélték fel s míg a légió vitézei a castrum rideg falai mögül vigyáztak Róma sérthetlenségére, addig a tábornok nem messzire dúsuló jólét ütötte fel színes és meleg tanyáját.

Egymásután épültek a fürdők s hogy jómagukra és unatkozó asszonyaikra a Dunamenti álmosság rá ne ragadjon, formás aphiteátrumot kerekítettek ki a virágos mezőkön. A pénz és a római élvezetvágy semmiből paradicsomot varázsolt rabszolga izzadtságán s sarmaták orra előtt. Azok még olyan idők voltak, amikor azért keletkeztek a vá-

rosok, mert a határjukban harc dult. S amikor a népvándorlás tuelreje elől a negyedik században a közel ötszáz esztendő városát a légió katonái kénytelenek voltak kiüríteni, a kereskedők ott maradtak és ötven százalégra ki-egyezttek az ellenséggel. Ugy látszik, nyertek az üzletben, mert ebben az időben volt leggazdagabb Aquincum lakossága. Jól éltek még vagy néhány évtizedig, de azután megjelentek a hunok s ezekkel a görbelábu tömzsi ravasz emberekkel nem lehetett alku-dozni. Megrohanták a várost lakosságát kardélre hányták, házaikat kirabolták és inenn kezdve Aquincum belemerült az enyészetbe.

Minden mulandó

A hadiszállítók tündértanyája szétporlott az évek malomkerekei között. Háza szétmállottak a szélrohamok és a csákányütések alatt. A XI. században széthordják a régi romok hatalmas kőveit, új házakat, várost építenek belőlük és Aquincum ismét életrekel Ó-Buda szerény neve alatt. Amit a régi városból meghagytak, azt az árvizek elmosták és a mindent bevonó futóhomok eltemette. A XVII. század végén Schoenwisner kezdi rendszeresen kiásatni a romokat. A 80-as évek táján Torma Károly egyetemi tanár látott buzgón a kutatás nehéz munkájához s ezt most dr. Kuzsinszky Bálint egye-

temi tanár folytatja nagy lelkiismerettel és szakértelemmel. Amióta Kuzsinszky vette kezébe a kutatások vezetését, azóta a jó budaiaknak álma megromlott. Egymásután bizonyítja rájuk, hogy házaik alapköve Aquincumból elcipelt műemlékek.

Gyönyörű siremlékek, hatalmas faragott kőoszlopok kerültek elő a budai házak lebontásainál. De nemcsak az óbudaiak ősei, hanem a régi Pest vitézei is szemtelvetettek a távol vidéken heverő kőfaragványokra. Az Erzsébet-híd építésénél, a mélybe süllyedve régi sarkköveket találtak, hajdan váralapzatnak és víztörőnek használták őket. Gazdájuk már régen porladt, de a kőveket Kuzsinszky visszavitte Aquincumba és most ott várják az enyészetet a miniatúr muzeumban.

A legújabb korban

Aquincumot a turisták fedezték fel és utánuk jöttek úgy, mint hajdan régen a vendéglősök és a kereskedők. Ma Aquincum megint a fejlődés kezdetén áll. Szerény fabódék és vakolatházak állnak a tündéri réteken. Ahol a rómaiak márványfürdői voltak, onnan tízpercenyi járásra a hajadani vizgyűjtő medence köré uszoda épült s egy nagy gesztussal elnevezték római fürdőnek. Az emberek itt konzervatívok, megtartották a régi ősök szokásait, lepedőben és mezitláb járnak. Sikertől két római látnom, amint hóhéhr ruháikban a napon sütkéreztek, de közelebről pannónoknak tetszettek s mire a távolság megszűnt, kitűnt, hogy se nem rómaiak, se nem pannónok, csu-

pán sasorruk van. A kultura ismét a kezdetleges eszközeivel hódítja meg a földet. Szőlőt ültetnek és buzgó budai svábok törnek a mezők engedetlen földjét. A régi vízvezeték ma már patak, alján fű és sáska erdő, a vízben az apró halak milliói. Egy elkészedett magyar térdig a vízben, kaszával a patak alját kaszálja. Megkérdezzük, hogy mi vitte rá erre a szokatlan kedvvelésre s ő röviden válaszol: *Olyan sürri a fű, hogy kiszorítja a vizet a medréről.*

Kaszálás közben meg-megáll, lábaihoz kapkod, mert a megriadt halak hideg testükkel egyre beleütődnek. Kézzele próbálja fogdosni őket, de nem sikerül.

— Szigony kéne ide, meg jó szem — mondja meggyőződéssel, de azután egyet legyint, az sem érne semmit, mert a bestiák elugranak.

Az Amphiteátrum

maradványai körben fehérlenek a hajdani város oldalán. Ma a legyek és a gyíkok vivják gladiatori harcaikat a poros kővek között. A térségen egy sárga cipős uriember botjával vívó mozdulatokat tesz és egy történetet tudó budai benszülött félre nem ismerhető dialektussal gunyosan jegyzi meg:

— Miért nem hadonászott itt másfél-ezer esztendővel azelőtt.

Ahol a vadállatok kazamattái voltak, a sötét üreg előtt, szerelmes pár fogja egymás kezét és borzongva állapítják meg, hogy nincs azoknak igazuk, akik az elmúlt időköt, mint

szépet és jót emlegetik. Az új élet porosan és mezitlábosan csörtet az elmúlt idők romjai mellett. Mezei munkások és gyári leányok munkából jövedelognak és észre sem veszik az országút mentén huzódó és a rabszolgák gigantikus munkájának maradványait: a vízvezeték romokat. Lent a Szendendrei-uton egy ily kötömbre a jámbor budaiak vallásossága és kegyelele Mária képet helyezett el...

A modern Aquincum

az ott meredezik a régi mögött. Közvetlen a muzeum háttérében feketélik az óbudai gázgyár hatalmas tartálvai.

a gyár körül modern villatelep. Egy ezredév múltán törhetik majd a historikusok a fejüket a két Aquincum romjain s már előre látom izzadni a professorokat, amint a gáztartályok helyét, az Amphiteátrumot próbálják rekonstruálni. Régente az avarok és a hunok támadták a várost, most pedig a *kis óbudai csirkefogók keserítik meg Csides bácsinak az életét*, aki immár 28 esztendeje vigyáz az örök álmát alvó városra és nem győzibottal, kövel és kurjantással elhessegetni a minden történelmi érzék hiával megvert gyerek hadsereget az omló falakról. Ilyenkor elkeseredetten néz Budapest felé, onnan várja a vaskerítést, amely majd megóvjá Aquincumot a legujabb hordák ellen. Szemeiben semmi remény s csak azért néz, mert 28 esztendeje mindennap így szokta... Mécs Alajos